

B. C. D.
SPECIMEN ACADEMICUM,
De

MODO,
QUO VOLUNTAS DI-
VINA SIT INVESTI-
GANDA,

Quod,

Consent. Ampliff. Facult. Philosoph. in Reg. Acad. Aboëns.

PRÆSIDE,

VIRO CELEBERRIMO

D^N. MAG. JACOBO
HAARTMAN,

Philos. & Hist. Litt. PROFESS. Reg. & Extraord.

Publico bonorum Examini modeste submittit

GABRIEL ALCENIUS,

SATACUNDA-FENNO.

In AUDIT. MAJORI Die XX. Dec. MDCCLVII.

H. A. M. S.

ABOË, Impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL,

VIRO Admodum Reveren-

D_{N.} JOHANNI

PASTORI & PRÆPOSITO in Ikalis longe meritis-
servantiaē cultu sem-

VIRO Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,

**D_{N.} MAG. JACOBO
ESTLANDER,**

PASTORI Ecclesiarum Civitatis Christinæ, Parochiæ Lap-
ferd & Storâ, dignissimo, Fautori & Benefactori omni of-
ficiorum genere ad cineres usque colendo.

VIRO Perquam Reverendo atque Doctissimo,

D_{N.} DANIELI ROOS,

SACELLANO in Lapferd Vigilantissimo, Fautori æstima-
tissimo.

Primicias hæc studiorum meorum editurus, vix tur-
bacce occasione animum simul declararem devin-
prorsus singularia, quibus, Fautores propensissimi, nullo
itaque verba, quæ in opusculo hæc levidensi comparent,
tes, sinatis queso, & illud quod Vobis offerre sustineo
cesserit, nihil mihi erit prius, nihilque antiquius, quam
beat Vos in annos bene multos felicem in his terris a-
corona, qua ornentur fidelissimi quique mysteriorum Di-
Admodum, Plurimum & Perquam Re-

Cultor hu-
GABRIEL

do atque Praclarissimo,

ROTHOVIO,

*simo, Patrono & Fautori exoptatissimo, quovis ob-
per devenerando.*

VIRO Plurimum Reverendo atque Clarissimo,

**D^N. G E O R G I O
HORNBOURG,**

*PASTORI in Carcku & Suonniemi meritissimo, ut ante
hac nutritio liberalissimo, ita jam Fautori omni honore
semper venerando.*

VIRO Perxnam Reverendo atque Doctissimo,

D^N. ELIÆ FONSELIO,

*SACELLANO in Ikalis Laudatissimo, Avunculo ut unico
ita & optimo.*

*pem ingrati animi notam evitare possem, nisi publica
ctissimum & Venerabundum ob Favorem & Beneficia
non tempore copiosissime me cumulare voluistis. Singula
ut, quod per Vos stat, hujus mentis mea agant interpre-
munus, sereno adspicitote vultu. Quod si ex voto sac-
Deum Op. M. ardentissimis defatigare suspiriis, ut ju-
gere vitam, & hac tandem transacta, in caelis beare
vinorum dispensatores. Permanebo ad cineres usque
verendorum NOMINUM VESTRORUM*

*millimus,
ALCENIUS.*

Commissions-
Adel och
Herr JEAN

Lands-Fiscalen
Adel och Högwälsachtad
Herr J A C O B
HOLMLUND.

Samtelige Mine Gun-

Det må ej förekomma Eder mine Gunstige Syn-
warande ringa arbete/ som handlar om sättet/
wilja. En min affigt har allenast dermed varit/ at
ärtedd Gunst och bewägenhet. Uptagen alt dershöre/
upoftrar Eder första afkastningen af min anlagde snils-
self så mycket/ som gifwarens mening och stundlag
blifwa/ at dastäteligen antops Himla Gudsnyen om E-

Mine Gunsti

Göminke
GABRIEL

Ingenieuren
Högachtad /

BERGENTIN.

Råd och Handelsmannen uti Christinæstad,
Wälåreborne och Högwålaachtad

Herr **MATHIAS
BRUNCK.**

stige Gynnare.

nare sällsynt / at jag härmed wägar tillägna Eder närå
huru wi igenom förnuftsrets hus kunna igenfinna GUDS
offenteligen å daga lägga mitt tacksamma sinne för all
Dine Herrar ej ogunstigt / at jag i brist på allt annat
les slit och idoghet / med begiåran / at ej gästwan i sig
måtte anses. Hwaremot min skyldighet alltid skall
der beståndiga wålgång / och til mitt yttersta framhånda

ge Gynnares

tjenare,

ALCENIUS.

VIRO Perquam Reverendo atque Doctissimo,

**D^N. GABRIELI
ALCENIO,**

SACELLANO Storænsium meritissimo,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Tandem exortus est blandus ille dies & longe mihi desideratissimus, quo beneficia Tua, Parens Indulgentissime, in me nunquam non collata Solenniter quasi & publico ex loco effusi & celebrare mihi liceat: eadem namque, si jam silentii involverem populo non mei solum ipsius parum essem memor, sed inter illos quoque, qui jura pietatis Parenti optimo debita, turpiter migrant, primum certe locum summo quidem jure commereret. Quo vero munere quæ ratione tanta, quibus in pectore pio volvendis revolvendisque præcordia stupefcunt, refundam beneficia, id plane nescio. Opusculum enim hoc, incerta plane minerva elaboratum, tanto officio obeundo & desideriis animi venerabundi ut faciat, quod satis est, tantum abest, ut illud potius vel cogitatione volvere aut fingere, summam redoleat arrogantiam. His itaque cogitationibus jactatus, animum certe desponderem, nisi Parentis Indulgentissimi propensio erga me exploratissima bono esse animo juberet, abundanterque quæ desciunt, desciunt autem omnia, ex eodem fonte, quo cetera manarunt beneficia, suppleret. Hac spe indutus pagellas has, modum quo, voluntas Divina sit investiganda leviter delineantes, seu fructum Tuarum impensarum aliquantillum, in fidem venerationis ac pietatis nunquam intermoritura, apud Te, Parens Indulgentissime, depono. De cetero Deum omnium rerum Moderatorem devotissimis compellabo precibus, velis Te, jam jam senectutis ingredientem annos, quam diutissime adhuc factum testumque servare in Ecclesiæ commodum, omniumque quotquot Tui sumus, solacium & tutelam certissimam. Ita ad ultimum usque vitæ sæ terminum ex intimo pectore vovebit,

PARENTIS INDULGENTISSIMI

Obedientissimus filius,

GABRIEL ALCENIUS.

L. N. 7.

§. I.

Odum, quo Voluntas Divina investiganda sit, Divinis sub auspiciis evoluturi, pauca, ex quibus pateat, *in Deo dari voluntatem, & qualis eadem sit, in antecessum a nobis proferenda esse existimamus.* Supponimus nempe, quod nemo nisi talpa cæcior & atheus inficias ibit, Deum esse creatorem hujus universi. Existit enim hoc ipsum, ceu oppositum entis necessarii, finite, contingenter, & dependenter h. e. ut possit existere & non existere, existere aliter atque aliter, utque propterea præter hunc mundum possibiles sint alii innumeri, qui modo a præsentis plane diversissimo, tum ratione multitudinis & varietatis ipsarum partium, tum ratione nexus & ordinis, æque potuissent existere, atque noster hic præsens. Quare cum, salva

A

manente

manente hac ipsa possibilitate & aptitudine interna, quam quilibet eorum per se & per suam essentiam ad existendum sic habet, neuter tamen valuerit seipsum actualitate induere, aut ad existentiam de ipso facto pervenerit; alia utique in mundo præsentis, qui solus existit, existentia actualis ejusdem ratio poni debet, quam quæ in mera ipsius possibilitate continetur & concipitur. Nam alioquin aut in hujus possibilitate daretur aliquid realitatis, quod in reliquorum possibilitate non deprehenderetur, quod manifesto implicat; aut hi iidem non potuissent non existere, quemadmodum jam existit mundus præsens. Posita nempe ratione in uno pariter atque altero similiter determinante, quæ hic nulla est alia, quam mera possibilitas, ponitur necessario in utroque ratio similiter determinata, existentia videlicet & actualitas. His accurata mentis lance ponderatis, patet, mundum hunc non in se ipso rationem existentia suæ habere, sed in ente extra se posito, necessario puta, & independente, quod Dei nomine compellamus. Ulterius, ratio existentia hujus universi petenda est, aut ex ipsa *essentia* Divina, aut ex aliqua *actione* ejusdem. Non ex priori, quia essentia Divina est necessaria, universum autem hoc contingens. Ergo ex posteriori, h. e. ex aliqua actione Divina, eademque non *immanente*, vel *necessaria*, qualis intra essentiam Divinam locum habet, & sine qua existentia Dei ne quidem concipi potest; siquidem inde redderetur hoc universum necessarium: sed ex actione *transeunte* & *libera*, quæ quippe in objectis

ab

ab essentia Divina diversis h. e. contingentibus, terminatur, nec per existentiam Divinam determinatur absolute. Quam enim, uti jam vidimus, præter hunc mundum innumeri alii sint æque possibiles, quorum utrilibet in actum deducendo potentia entis illius necessarii infinita abunde & ex æquo suffecisset, intelligitur facile ejusmodi heic actionem locum unice habere, quæ eligendi facultatem spontaneam, & prælucente quidem intellectu, importet, quæque adeo rationem, cur hic potius, quam alius, existat mundus, in se contineat plenariam & sufficientissimam; Quare cum ejusmodi facultas sive vis, ex pluribus possibilibus pro sua cognitione eligendi unum præ altero, *Voluntas* dicatur; oppido patet, Artificem hujus mundi voluntate gaudere, actionemque ipsam ex limpidissimo *libertatis* fonte promanasse. Præterea observare non pigebit, Deum possidere omnes realitates composibiles sine omni gradu; hinc etiam voluntatem, quam inter realitates referendam esse nemo facile negaverit, habet absolute perfectissimam. Sic igitur *pro intellectus sui profundissimi cognitionisque abundantissima infinita mensura, vere, sincere & efficaciter, actuque unico simultaneo, appetit omne bonum, & aversatur omne malum, vere tale, idque proportionaliter pro meritis causse cujusque, nec simpliciter solum & in se, sed relative etiam ad nexum & seriem totius.*

§. II.

HÆc ipsa Voluntas Divina, quemadmodum infinita

nita est in se, infiniteque multa & varia, omnia quippe omnino appetibilia & averfabilia in regno possibilitium, maxima, minima, five absolute & in se, five relative ad seriem & nexum quemque totius considerata, finu suo fovet & exhaurit: ita imperfcrutabilis absolute & in se est, captumque omnem intellectus finiti cujuscunque superat & excedit longiffime. Quis enim rationes heic objectivas, fubjectivas, longe & mirifice implicatas ubique, complete & absque errore extricabit? Quis imperfectiones partium cum perfectione totius in harmoniam & concordiam rediget? Quis numerum entium & objectorum hic determinabit? & sic porro. Itaque modum, quo indagari poffit Voluntas Divina, in præfenti hac opella expofituri, Voluntatem hic Divinam, non in *actu exercito*, ut loquuntur Metaphyfici, fed in *actu fignato*; neque tam *finalem* illam & *directoriam*, aut fi mavis, *confequentem*, quam ponderatis fingulis circumstantiis fingularibus, etiam a voluntate libera creaturæ rationalis pendulis, & ad fystema integrum univerfi relatis, exercendam quotidie fibi fole refervavit Deus; quam potius *primitivam* & *præviã*, aut fi mavis *antecedentem*, prioris illius matrem & genitricem, quam abftracte quafi & generaliter circa bona vel mala fingula, extra nexum totius, & antecedenter ad voluntatem humanam, inftar canonis & normæ fibimet ipfi, nobis vero, ceu archetypam, fequendam & imitandam propofuit, confiderabimus. Quemadmodum enim temerarium omnino foret & frivolum, in prioris illius oeconomiam follicite inquirere, atque
abyffum

abyssum consiliorum Divinorum ad nostræ rationis mensuram tenuem penitus exigere; ex parte duntaxat & quodam modo, absit omnis protervia, si quid heic sapimus, cognoscimus, nec nisi ex post facto & a posteriori nobis pro certo innotescit, quid factum heic infectumque voluerit summus rerum Moderator: ita, postquam vestigia suæ illius, quam posteriori loco laudavimus, voluntatis, rebus quibusque creatis, ipsisque adeo animis & mentibus mortalium, altius impressit; iisque viribus & capacitate instruxit creaturas rationales, ut eadem intueri & perspicere valeant, quantum satis sit & pro scopo ipsorum suffecerit; Quin hoc nobis officii loco injunctum esse scrutinium posterius existimemus, omni omnino dubio vacat. Suo quodam jure id a nobis exigat Summus rerum arbiter atque Dominus, ut cum longe plurima hoc in mundo permiserit arbitrio & potestati hominum, quorum ideo actiones liberæ in ipso Divino systemate influxum habent longe maximum, ipsi hi sollicitam curam teneant, ne rebellium instar inimicis quasi cornibus sanctas ipsius leges oppugnent, sed sua voluntate & opera qualicunque Voluntati Divinæ obsecudent. Proinde cum nostrum jam sit pro modulo ingenii indagare modum, quo constet quid velit Deus ut homines agant; Tuum, Benevole Lector, favorem nobis omni verborum honore adprecamur, ut tenuitati juvenilis ingenii humaniter ignoscas, innoxiumque hocce nostrum conamen mitiori subicias censuræ.

§. III.

JAm vero ad cognitionem voluntatis Divinæ pervenire possumus duplici via, *rationis* nimir. & *revelationis*. Hac, ceu ad forum nostrum non spectante, utut longe præstantiori, ommissa, rationis solum hoc in negotio sequi ductum, animus est. Voluntas Divina ope rationis cognoscibilis est, tum *a priori*, quatenus ex conceptu illo, quem de Deo infinito Divinisque ejus attributis, pro modulo nostræ cognitionis, sed vere tamen & cum fundamento in re, fovemus animo, interpretamur voluntatem ejus; siquidem hanc illis conformem omnino & per omnia, prout Deum quidem nostrum decet, esse debere, pro certo & infallibiliter concludere liceat. Tum *a posteriori*, quando nimirum ex rebus creatis, quæ in magno atque stupendo hujus mundi theatro inveniuntur, earumque natura & indole, argumentamur ad usum, quem inde voluntati Divinæ convenienter facere quomocumque licebit, aut fieri etiam inde debet: neque enim aliter res istæ singulæ sunt spectandæ, quam indices pariter atque vindices voluntatis Divinæ, ipsarum productricis. Prior ille modus *directe* & *generaliter*, posterior *indirecte* tantum, sed *specialiter* & determinate tamen, ducit ad cognitionem voluntatis Divinæ. Sed de singulis jam sigillatim.

§. IV.

ET *attributa* quidem Divina quod attinet, ex quorum consideratione pervenire debemus ad

generalem quandam *voluntatis Divinae cognitionem*,
 sunt eadem perfectiones, quæ tum a priori ex idea
 entis perfectissimi, tum a posteriori ex opere crea-
 tionis & conservationis, per triplicem viam, causa-
 litatis, eminentiæ, & negationis, Deo nostro compe-
 tere deprehendimus, quæque pro nostro concipiendi
 modo notionum partialium instar ipsius Divinitatis
 plenitudinem ingrediuntur, neque separari inde ulla
 ratione queunt: sit ita, quod pro sublevanda intelle-
 ctus nostri angustia, & in signo rationis, ut dici so-
 let, cum omnia & singula unum idemque sint rea-
 liter, eadem tum a se invicem, tum ab essentia Di-
 vina, distingvere & conceptu separare necessum ha-
 beamus. Ut vero sunt eadem immutabilia in se,
 atque cum ipso etiam Deo reciprocabilia, ita nee
 potest Deus, quam certo quidem existit, quicquam
 velle, quod iisdem ipsis aliqua ratione sit dissenta-
 neum, justus e. g. injustitiam, bonus malitiam, &
 sic porro. Repugnaret hoc summæ illi, qua pollet
 summum Numen, voluntatis suæ libertati pariter ac
 perfectioni, qua velle non potest, nisi quod ipsum
 deceat, h. e. cujus aliqua in iis, quæ ipsi insunt, seu
 in essentia & attributis ipsius, ratio continetur, cur
 potius velle debeat, quam non, velle sic potius, quam
 aliter. Sic vero eadem ipsa quoque distincte evoluta,
 quousque per naturam patefacta sunt, cynosuræ loco
 erunt nobis in voluntate Divina interpretanda, siqui-
 dem id nunc agitur, ut ad hanc conformanda sit vo-
 luntas nostra, principiaque generalia suppeditentur
 nobis, ad quorum ductum actiones per omnem vi-
 tam

tam nostram componere possimus voluntati Divinæ convenienter. Absit enim ut *voluntatem* heic *signi*, aliquibus sic dictam, committamus ullo modo cum *voluntate beneplaciti*, aut hanc illi adversam pronuntiemus. Si quæ heic suboritur difficultas, ut quidem facile, ob varias objectorum externorum ad attributa varia scheses, indeque procedentem collisionem horum apparentem, suboriri poterit intellectui finito in casu quocunque speciali; ea quidem omnis, quemadmodum ex limitationibus entium finitorum, maxime accidentalibus creaturarum rationalium, ultimo resultat, ita exercitium & applicationem attributorum Divinorum, non attributa Divina in se & absolute spectata, afficit, aut intentionem primam Divini creatoris mutat.

Agedum ergo, dirigamus animum propius, sed paucis, ad considerationem eorundem. Atque ut in *attributis* ita dictis *operativis*, quæ aliquam sive intellectus sive voluntatis operationem idea sua involvunt, heic imprimis subsistamus, facillimo negotio, iisdem rite & quæ par est reverentia consideratis, patescit, Deum nostrum velle ut non nisi bona & optima quævis agamus. Veneramur scilicet Deum creatorem universi, eundemque & intellectu, & voluntate, & viribus, absolute *perfectissimum*, ut qui per has effectui dat, quicquid vult; per illius vero præstantiam nihil agere frustra aut temere potest; pro illius denique immensa omnitudine, & fines naturæ suæ convenientes h. e. optimos, actionibus præstitueret, & media ad istos ductentia accommodatissima, certissima, brevissima, de-

termina-

terminare, finesque omnes particulares subordina-
 re ita sibi invicem exactissime novit, ut propiores
 remotioribus, omnes autem ultimo subservire pos-
 sint, id quod *sapientissimi* demum est & *omni sapi-*
entis. Absit ergo, ut caecum heic quid aut bru-
 tum sive in toto, sive ex parte, statuamus. Est
 vero idem sibi ipsi sufficientissimus, neque ullius
 rei extra se quomodocunque indigus; *independens*
 quippe, & fontem omnium in se perfectionum in
 gradu absolute summo habens, quarum intime si-
 bi conscius complacentia summa in se ipso adque-
 scit. Est hæc *Bonitas* ipsius *essentialis*, cujus adeo
 vi non ex naturæ suæ necessitate quadam & indi-
 gentia, aut quod ad ipsius perfectionem conferre
 quicquam res aliæ possint; sed potius ad pate-
 factionem sui ipsius, manifestationemque gloriæ
 suæ, quò, ut ipse sibi in suo opere, quod se di-
 gnum omni ex parte solus perfecte & adæquate no-
 vit, adplaudere vere potest, ita creaturæ etiam ra-
 tionales haberent, unde Majestatem & divitias pro-
 fundissimas sui Creatoris agnoscerent devotissime,
 produxit hoc universum, cum maximis & mini-
 mis, quæ illud constituunt. Est etenim idem quo-
 que *Bonus relative*, ut qui ad largiendas entibus
 aliis extra se omnibus, pro capacitate singulorum,
 & quantæ in ipsa cadere possunt, perfectiones o-
 mnes, pronus est atque facilis intensissime. Quo-
 niam itaque major creaturis rationalibus, quarum
 hic præcipua ratio est habenda, perfectio contingere
 nequit, quam ubi perfectionum Divinarum

cognitione viva imbutæ, actiones suas iisdem convenienter direxerint, siquidem tum demum consensus verus adest facultatum atque virium in ipsis omnium ad hoc reale unum & principale, quod eas beatas maxime & felices reddit, participationem videl. bonitatis Divinæ infinitæ, conjunctumque eidem intime statum gaudii & adquietiæ perdurabilis: gloriam quoque suam, modo maxime illustri & qui ipsum decet, in creaturis ita manifestavit, ut singulæ sint specula perfectionum Divinarum, sapientiam quippe, potentiam, bonitatem, justitiam, cæteraque *ægræ* Divina, tanquam in speculo demonstrantia *objective*. Cui siquidem accesserit quoque *manifestatio subjectiva* in homine, creatura rationali, qua eadem ipsa attributa in creaturis ita profequitur sua consideratione, ut motiva fiant suarum actionum, ipseque adeo transformetur in imaginem Dei vivam; habebit Deus finem omnem, quem per creationem pariter ac conservationem, quæ continuata est creatio quædam, ultimato intendit, objectivum quoad hominem, pariter atque subjectivum respectu sui ipsius. Proinde etiam, quæ summa est ipsius *sapientia*, nexum omnium cum omnibus, pro hoc fine utroque obtinendo, universalem hoc in mundo ita constituit, ut non tantum egregie inserviat unum usibus atque necessitatibus alterius, utque abunde sic prospectum sit perfectioni cujusque accidentali, pariter atque essentiali; verum etiam quæ summa est ipsius *justitia*, ut suum cuique heic tribuat, modo

do quo bonitas & sapientia monstrat eidem convenire, h. e. ut bonis bene, malis vero & refractariis male eveniat. Atque sic quidem perfectiones & attributa Divina, maxime operativa illa, quousque per creationem & conservationem hujus universi patefacta & manifestata sunt nobis, mirifice in hoc uno consentiunt, ut facillimo inde negotio conficiatur, *velle Deum, ut non nisi bona & optima quævis sequamur, tum* quidem respectu Dei creatoris, gloriam ipsius quantum in nobis est, illustrando & manifestando, non tam objective, ut fit per creaturas inanimatas & irracionales, quam subjective, ut ex intuitu perfectionum Divinarum in creaturis, motivis ducti convenientibus, vivimus præcones & interpretes laudum Divinarum: *tum* vero etiam respectu nostrum ipsorum, ut perfectionum nostrarum accidentalium, non minus quam essentialium, pro viribus sumus custodes & promotores mutui pariter atque integerrimi; sic enim demum, & per hunc finem intermedium, Deus, quæ bonitas ipsius est, intendit suam gloriam. Et quam certo quidem *sanctissimus* est & permanet Deus noster, tam certo quoque malæ actiones ei displicent, quippe quæ, ceu finibus hisce repugnantes, & Deo, & nobismet ipsis, & aliis hominibus, quod eorum est, quodque iidem sibi jure quodam suo a nobis pollicentur, detrahunt; quemadmodum contra summo beneplacito illa amplectitur omnia, quibus hisce desideriis piis satisficit. Hinc neque potest non, pro sua *justitia*,

pœnas actionibus correspondentes illis infligere, & hos contra præmiis ornare, qui bona & optima quævis agunt.

§. V.

HÆc generalis quædam idea est officiorum nostrorum ex priori illo (§. 3.) voluntatem Divinam cognoscendi modo resultans, totumque systema universi, quæquæ versum patet, & creaturis oppletum est, suo ambitu suoque quodam modo respiciens. Sequitur *modus* alter *specialis*, qui globum hunc terraqueum, & creaturas præcique rationales, ejusdem incolas, respicit, determinate magis easdem instruens de voluntate Divina, ut jam non solum pateat homini, quid Deus velit eundem agere aut non agere, sed quomodo etiam & qua ratione agendum sit eidem, quò generalem illam Dei voluntatem casu quolibet dato speciali effectui dare, actuque & opere ipso exsequi liceat. Quemadmodum enim actus omnis voluntatis nostræ elicitus, ubi deliberate aliquid agendum erit, praxisque adeo omnis moralis, quæ eidem nititur, syllogismum practicum quendam, tresque adeo propositiones, sinu suo fovet & involvit, quarum ultima conclusionis loco actum ipsum voluntatis ultimum; reliquæ duæ, præmissarum instar, motiva ejusdem, & prærequiita ad hunc actum necessaria, nobis repræsentant, e. g.

Quicquid gloriæ Divinæ est consentaneum, illud agendum:
Atque hoc vel illud est gloria Divinæ consentaneum,

E. hoc

E. hoc vel illud est agendum; aut in contrario casu omittendum;

Vel sic: Quicquid nobis (vel aliis etiam) perfectionem conciliat, illud est amplectendum;

Atque hoc vel illud nobis (vel aliis etiam) perfectionem conciliat,

E. hoc vel illud amplectendum.

Vel sic etiam: Quod suum est, id cuique (adeoque huic vel illi in singulari) erit tribuendum;

Atque hoc vel illud suum est,

E. hoc vel illud eidem tribuendum;

Ita majore propositione, quæ semper generalis est, nec sufficienter satis ad usum nostrum evoluta, ex consideratione attributorum Divinorum jam superius deducta & elicitæ, nondum absque saltu quodam periculoso transitus inde patet ad conclusionem, qua, quid hic & nunc pro rerum nostrarum statu atque conditione agendum vel non agendum sit, definiatur; nisi per propositionem minorem, seu subsumtum majoris, generalis illa propositio aut regula specificetur, atque ad casum præsentem rite applicetur. Vult Deus felicitatem & perfectionem nostram, vult gloriam suam; sed pro nostra capacitate, modoque, qui naturæ nostræ finitæ, statuique nostro pariter atque indoli rerum creaturarum ceterarum, convenit. In hoc itaque enodando præsens jam opera nostra collocabitur, quantum instituti ratio permiserit, nondumque istum solvet.

1. *Consideratio rerum creaturarum*, ut quas finibus atque legibus supradietis voluntatis Divinæ gene-

ralibus egregie & ex arte subservire deprehendimus, tanto quidem magis, quanto indolem atque naturam earum specificam, legesque mutationum, quibus subjectæ sunt earum singulæ, rimamur propius, & distincte quantum satis est evolvimus. Nam ut taceam structuram & fabricam cujusque admirandam, ordinemque, quo mutationes, scheses, & metamorphoses, singulæ in singulis, se invicem excipiunt, qua quidem re vel sola, ipsa quælibet res minima suo modo laudat Deum, testimoniumque exhibet perfectionum Divinarum luculentissimum: nifum impressit provida rerum natura singulis mirificum, qui sponte quasi sua tendit ad perfectionem & conservationem sui, cui & ipsi rei nexus rerum sapiens & universalis mirum quantum obsecundat atque opitulatur; cujus luculenta habemus indicia in apum republica, pariter atque in œconomia animali cæterorum, etiam infimi generis, animantium, velut insectorum, quin & in fructificatione & reliqua structura vegetabilium. Sed vero per essentiam quoque suam aptæ sunt singulæ ad certos usus humanos, qui & per naturam rerum, accedente cumprimis opera intelligentis artificiali, sua quasi sponte prodeunt suo loco atque tempore, ut perfectissima sit singulorum ad se invicem harmonia atque concordia. Et tametsi leges suas fervet natura in singulis rebus creatis sanctas & inviolabiles, tantum tamen abest, ut imperium aut regimen humanum detrectet aut recuset penitus, ut sua etiam sponte opem ejus expectare

re quandoque, & ultro quasi efflagitare videatur. Ipsa namque illa aptitudo rerum essentialis ad usus humanos, non omnis semper adest in potentia proxima ut dicitur, sed occulte interdum nimis & remote; quæ causa est, quod naturam arte perficere, aut longius altiusque evehere, quandoque etiam sub jugum quasi mittere, in potestate hominis sit positum e. g. præparatio lini, vel serici, pulveris pyrii &c., ita vero creata sunt singula ad certum finem, certosque usus humanos, ut rite & recte quidem adhibita iisdem inserviant, at neglecta vel male applicata, non inutilia solum evadant, sed interdum quoque noxia. Sic igitur Deus vult, ut naturæ atque indoli cujusque rerum creatarum convenienter, & pro earundem ad res nostras habitudine naturali, iisdem utamur, abusum vero seu usum naturæ cujusvis inimicum & contrarium improbat, & quandoque etiam detestatur e. g. sævitiam in res animatas; & oppido simul patet, quam sit in præsentī hac consideratione necessarium homini, mundum hunc incolenti, & debite rebus ejus utenti, *Physicæ* & *Scientiarum* eidem cognatarum, pariter atque in consideratione sui ipsius & sui consortium, *Jurisprudentiæ* studium, siquidem illa leges atque regulas mundi materialis, quemadmodum hæc mundi rationalis, applicate ad rem nostram tradit atque exponit.

II. *Ex consideratione naturæ nostræ* ulterius voluntas Divina cognoscitur. Habet nempe homo capacitatem usibus non solum rerum variis jam
 memo-

memoratis percipiendis, thesaurosque naturæ amplissimos in sinum quasi suum recipiendis & fovendis, verum etiam perscrutandis iisdem atque in suos usus convertendis, sufficientem & maxime appositam. Constat etenim *anima*, parte nobiliore, quæ facultate duplici instructa est, informativa una quoad intellectum, qua affectiones rerum, etiam intimiores & reconditos, cognoscit; altera imperativa quoad voluntatem, qua in bonum quodque & optimum, ab intellectu sic cognitum, sua natura fertur & nititur: & *corpore organico*, quo, ceu instrumento admirabili & percommo, partim res externas & phænomena mundi hujus adspectabilis, eorumque omnium ad se suasque res habitudinem, mens ipsa peropportune adsequitur; tum vero mundum quoque ipsum corporeum tractare, atque varie disponere pro arbitrio, immo artis quoque cujuscunque stupenda opera huc illuc versare, & suis usibus variis diversimode adaptare potest. Ad varia namque & multo quam diversissima ministeria hoc ipsum corpus, quod ceu sibi semper præsens & intime junctum, in relatione ad cætera mundi hujus adspectabilis, pro suo & proprio mens agnoscit, per suam essentiam æque est dispositum. Quemadmodum vero sic pollet homo perfectione essentiali, ita accedit eidem quoque accidentalibus, in quantum & quousque facultatibus & viribus a natura sibi concessis, animæ & corporis, intellectus & voluntatis, in rebus quibusque, semet ipsum, aut alios homines, aut Deum

Deum etiam creatorem concernentibus, recte & naturæ suæ ipsius, pariter atque rei cujusque, convenienter utitur. Nam quod primum est & præcipuum hic considerationem meretur, *libertas* illa, quæ voluntati nostræ naturalis est, per reliquas omnes facultates, Animæ & corporis, mirum quantum, sua se influenza ita transfundit, ut aliam prorsus induant speciem, quam alias per se habent; quippe cum jam non solum *rationis* vi, nexum actionum suarum inter se, dependentiam suam a rebus cæteris & consequenter ab ipso Deo, ipsumque nexum rerum in mundo materiali pariter atque rationali obvium, pervidere possit: sed motivis etiam suis convenienter, & prout eidem placuerit maxime, sponte sua & libere ad agendum vel non agendum, sic vel aliter, determinare semet ipsam; huicque porro actui, ceu *elicitio*, *imperatos* quosque cæteros, tam animæ ipsius, quam corporis, conformare & adaptare queat. Sic vero sibi potestatique sui ipsius redditus homo, non solum corporis curam debitam, cum rebus huc pertinentibus habebit, sed cognitione etiam rerum omnigena & virtutibus se decentibus animum exornabit, quin etiam ex contemplatione sui ipsius, pariter atque mundi hujus adspectabilis, ascendet tandem tanquam per scalas ad cognitionem ipsius Dei. Tò vivere namque naturæ suæ convenienter, nemini, & ne ipsi quidem Deo, summo naturæ Conditori, in fraudem cedere potest. Tria namque principalia illa præcepta, sed longe amplissima, & ex æquo quidem, exhaurit: *Cole Deum, socialiter vive &*

cura teipsum. Quandoquidem vero ob nexum, qui cum cæteris mundi hujus adspectabilis corporibus intercedit corpori illi, quod pro suo & proprio agnoscit mens nostra, a circumstantiis quibusque externis varie afficimur & multipliciter dependemus; ideo pro diversa harum conditione, specialissima tandem voluntatis Divinæ specimina & indicia exsurgunt

III. *Ex consideratione situs nostri.* Nam quemadmodum in uno eodemque situ non omnes collocati sumus, ita nec uno eodemque modo vitam sustentare, nedum felicem agere nos posse, experientia luculentissima & ubique terrarum obvia, plus satis testatur. Ast si modus vitam sustentandi, inde exortus, fuerit diversus, diversi etiam labores, qui ad situs locique indolem semper sunt attemperandi, subeundi erunt. Et quum homines tam quoad corporis structuram & vires, quam quoad animi dotes, uti jam in præcedentibus adseruimus, sint habiles ad vitam atque felicitatem, vario modo atque juxta rerum, quæ heic influunt, naturam, promovendam augendamque; facillime deprehendimus, aptitudinem hanc illis a Creatore sapientissimo non frustra esse concessam, verum potius serio ipsum voluisse, ut eadem circumsperto consilio, juxta situs sui ipsorum naturam, ad quasvis difficultates, quæ vitam felicem impediunt, removendas, & quasvis res, quæ felicitatem vitæ augment, cum excogitandas, tum efficiendas applicent.

§. VI.

ATque ut nervos tandem dicendorum in unum contrahamus, facile ex iis, quæ in rem præsentem dicta & allata jam sunt, ratio simul patebit, cur ex consideratione *naturæ* triplici, antèrius explicata, voluntas Divina investigari determinatius possit. Creavit nempe Deus hominem ob duplicem finem, nimirum in manifestationem gloriæ suæ & felicitatem illius. Ast hoc ob finitam hominis existentiam & limites quibus eadem circumscripta est, exigat, ut homo sit collocatus in ejusmodi statu, qui ambobus hisce finibus convenit; consequenter ut, in relatione ad res alias, quibuscum existere, & a quibus in existendo suo dependere debet, ipsæ hæc res, pariter atque reliqua ipsius constitutio intrinseca, rationem in se contineant, cur finis ille uterque actum consequatur, aut consequi saltem possit. Hæc igitur quum media sint, sine mediis autem finis nunquam obtineri possit, eadem ipsa ut in hominis potestate sint necessum est, & quidem tanta, quanta ad finem hunc obtinendum sufficiunt. Quare cum in eundem hunc finem, propter quem creatæ res semel sunt, & in his præcipue homo, easdem porro conservet quoque Deus quotidie, utque in esse suo perseverent & existere pergant, efficiat; media illa jam quoque invenit homo, partim in ordine & serie hujus universi, sufficientissima, ut supra jam §. V. evicimus; quæ si recte, & intentioni Divinæ primæ conformiter adhibuerit, finis

ipsum nunquam frustrabitur, quo minus, accedente
 sic arbitrii & libertatis usu legitimo, perfectioni es-
 sentiali, quam habet per essentiam, superaccedat quo-
 que accidentalis; quacum non felicitas solum ipfius,
 sed gloria etiam Divina & manifestatio hujus subjecti-
 va in homine, indivulso nexu ita cohæret, ut hæc
 absque illa non magis sane, quam illa sine hac, ob-
 tineri aut separari nilo modo possit. Neque enim
 gloriæ Divinæ illustratio locum habet in homine abs-
 que usu legitimo facultatum & realitatum ipsius
 complexe sumtarum omnium, neque harum vicissim
 consensus & usus dari potest plenarius & intemera-
 tus absque caractere hoc & criterio suo certissi-
 mo. Ut vero quoad praxin parum sic refert, quem
 demum cunque ex his duobus ceu principalem fi-
 nem amplexus aut adsecutus fueris, siquidem utrum-
 que Deus ex æquo vult, & perfectionem quoque
 felicitatemque hominis quam quidem maxime, ita
 omnis in eo cardo jam versatur, ut cum habeamus
 finem generalem ultimum, ad quem tendere debeant
 actiones nostræ omnes & singulæ, habeamus media,
 quæ ipse Creator nobis suppeditat, usibus nostris
 variis idonea: hæc illi adaptare, finesque iisdem de-
 bitos pro indole & natura cujusque varia præstrue-
 re, sibi que invicem subordinare ita queamus, ut in
 perfectionem nostram vere & ultimato cedant. Sic
 enim demum mediis istis recte & intentioni primæ
 Divinæ conformiter utimur. Atque hic quidem Rho-
 dus, hic salta. Neque enim perinde est, qua de-
 mumdemque ratione actiones suas homo pro isto fi-
 ne

ne obtinendo instituat, mediisue dictis utatur. Abusus rerum exstantiores sunt, proh dolor, quam ut negari aut ignorari ulla ratione possint. Iidem vero per se & per suam naturam imperfectionem rebus creatis adferunt, atque in destructionem ipsarum, pariter atque ipsius hominis, ultimo vergunt. Cum itaque fini creationis primario, pariter atque ipsi conservationi rerum Divinæ, quæ absque perfectione & felicitate creaturarum, inchoata saltem, si non omnino consummata, ne concipi quidem potest, tantumdem repugnent, quantum usus rerum vel mediiorum rectus eidem favet atque respondet; non potest Deus non per summam voluntatis suæ perfectionem, qua in absurda & impossibilia cæco quodam impetu haudquaquam fertur, hos adprobare, illos autem averfatione summa detestari. Quis enim est, qui absurdum non videat, creare mundum propter suam gloriam, & nolle tamen eundem jam existentem continuare & conservare? vel conservare etiam, nec detestari tamen abusum in destructionem rei vergentem? quod perinde sane esset, atque ipsam gloriam suam, vel perfectionem etiam creaturarum, simul velle & non velle; velle finem, & nolle media ad finem ductentia. Et cum præterea ipsa quoque natura per se universa, quousque viget & vivit, præcipue autem humana, ut quisque ad se ipsum attendens animadvertit, ab omni omnino destructione & imperfectione abhorreat; instinctu vero quodam, ipsa Divina manu eidem impresso, semper ad bona & conservationem sui ipsius mirifice feratur; tanto quidem

magis non usus modo rerum ab abusu, sed quid verum hic quoque præcipue sit, ab apparenti probe distingvendum. Media ista non facimus aut virtute nostra producimus, sed qualia demum a Creatoris manu accepimus, adoptamus eadem, atque in usus nostros convertimus; recte quidem, quousque id fit naturæ cujusque convenienter, modoque, qui hominem decet maxime h. e. qui naturæ ipsius rationali non repugnat, quo sic quidem actionum liberarum cum naturalibus quibusque consensus obtineatur. Sic vero, cum determinatio quædam heic ubique locum habeat rationi conformis, habebit utique homo in natura rerum, pariter atque sua ipsius, fundatam semper regulam atque normam suarum actionum, eandemque pro varietate casuum singularium divertimode applicabilem & in specialiores plurimas resolvablem, sed stante hac quidem natura rerum, constantem sibi & perpetuam non minus, quam vere Divinam; siquidem ipse Deus auctor est naturæ, quam sua conservatione etiamnum dignatur, ab omni omnino abusu rerum & voluntatis ad malum tendentia longe quam alienissimus. Oppidoque patet, tanto quidem magis adæquatam, omni numero absolutam fore, quæ inde hauriri debet, Divinæ voluntatis quoad nos nostrasque actiones cognitionem, quanto penitius naturam omni ex parte consideraverimus, quoque majorem in usu atque selectu mediorum, qualia ipsa nobis subministrat, adhibuerimus circumspeditionem; quod ipsum svadet utique tam jus illud perfectum, quod Deo quivis rationis particeps

ceps vi creationis competere novit, homini leges præscribendi, quam infelicitas illa, quæ hominem, leges has sibi præscriptas susque deque habentem, non solum minatur, sed etiam certissime & infallibiliter citius serius vexatura est; ut pluribus mox videbimus.

§. VII.

HÆc ipsa voluntas Divina, quam ex consideratione naturæ sic investigare licebit, ipsissima *Lex* est *Naturæ* illa, per rectam rationem manifestata nobis, quam recte ideo nonnulli definiunt per decretum Numinis, hominibus per rectam rationem innotescens, obligans eos ad faciendum & omittendum, quod cum natura eorum convenit, vel non convenit. Hæc namque quandoquidem determinat, ut illa appetamus, quæ naturæ conveniunt, h. e. quæ nos nostrumque statum perficiunt, & ut ea aversemur, quæ naturæ non conveniunt, i. e. nos nostrumque statum deterio-rem reddunt, quæ materiale suum prorsus coincidit cum voluntate Divina, superius jam a nobis investigata. Et ipsum formale quod attinet, in vi obligatoria situm, ea utrobique eadem est, siquidem unus idemque Legis auctor & voluntatis suæ arbiter sapientissimus, pro substratæ materiæ, rationumque objectivarum identitate, non nisi eadem utrobique motiva cum actionibus homogeneis connectere, necessitatemque sic agendi & non agendi moralem superinducere potest. Itaque cum lex naturæ non sit nisi voluntas Divina in natura nobis manifestata, hinc eandem modo supra allato invenire possumus.

§. VIII.

§. VIII.

Sed & *Legum Civilium* eadem est ratio, ut quæ nihil aliud sunt nec esse debent, quam applicatio Legis naturalis ad speciales quosque casus ab imperante facta. Quemadmodum enim in natura hominum fundata est vita socialis, ad perfectionem mutuam conjunctis viribus promovendam instituta, adeoque etiam civilis; ita in hac boni publici cujusque atque communis cura, adeoque Legis etiam naturalis custodia, Imperanti summo demandata est. Itaque cum is propter populum, bonumque hujus commune, sit, non populus vicissim aut bonum publicum propter ipsum: Leges civiles omnes, quæ ab imperante proficiuntur, rationem sui habere debent objectivam, non subjectivam solum; adeoque fundari debent in lege naturæ, quæ Deum agnoscit auctorem, & per quam Deus nobis voluntatem suam manifestavit. Ista enim si destituuntur, erunt inutiles & noxiæ, variisque instantiis & exceptionibus obnoxia. At quam primum Lex civilis niritur ratione objectiva, erit de ipso facto naturalis, sed specificè ad genium hujus rei, loci aut temporis, ad commodata e, g. aucupium certo anni tempore vetitum, tormentorum explosio tempore ad piscaturam idoneo, mercium externarum abusus, aut usus nimius prohibitus, & sic porro. Sed heic aliquis obvertere posset: Quandoquidem Lex naturæ auctorem agnoscit perfectissimum, hinc ea omnia præcipere debet, quæ ad bene beateque vivendum requiruntur, neque adeo Lege civili erit opus. **R:**s Verum quidem est,

est, Legem naturæ ea omnia determinare. Atta-
men specialia omnia, bonum magis publicum &
commune, quam privatum, spectantia, eademque
abstrusa interdum nimis, & latentia, quæ tamen
eire populi esset maxime nosse & observare, non
ita attendit idem aut adsequitur, quemadmodum
summus Imperans, in specula quali constitutus.
Et præterea quoque cum vindicta Numinis lento
plerumque procedat gradu, vesana hominum, plus
justo indulgentium adfectibus suis perversis, licen-
tia, sine mali præsentis repræsentatione, speciali qua-
dam & positiva, qualis in Lege civili locum hæ-
bet, in gyrum rationis & officii sui cogi non po-
test. Sic itaque cuius patebit, Legem civilem esse
maxime necessariam, & ceu interpretem Volunta-
tis Divinæ, elevare & exaggerare ea ipsa, quæ
vult DEus, ut homines agant; & proinde etiam
ex iisdem fontibus derivandam esse ipsam, ex qui-
bus scaturire docuimus Legem naturalem, atque i-
psam Voluntatem Divinam.

§. IX.

Quod supra vero jam §. VI. paucis tetigimus,
in Voluntate Divina inquirenda eo magis nos
oportet esse sollicitos, quo certius constat, omnes
nostras realitates dependere a DEo, nosque nostram
veram & genuinam perfectionem nullo modo pro-
movere posse, nisi Voluntati Divinæ convenienter
actiones nostras direxerimus. Etenim quotidiana

experientia magistra novimus, omnes illas actio-
 nes, quæ a nobis suscipiuntur contra legem natu-
 ræ, sive voluntatem Numinis, nos una cum statu
 nostro reddere imperfectiores, miseriamque nostram
 magis magisque augere, atque tandem, nisi in tem-
 pore medela adhibeatur, nos penitus in extremam
 perniciem præcipites agere. E contrario autem il-
 la eo magis imminuitur, quo diligentius actiones
 nostras ad Voluntatem Divinam componere stude-
 mus. Ita e. g. homo temperans, qui, quod sibi met
 ipsi secundum præscriptum Legis naturæ debet offi-
 cium, libenter exsequitur, non solum habet vale-
 tudinem æquabilem inconcussamque, verum etiam
 animum hilariorum & tranquillum, cum intempe-
 rans versa vice enervat corpus suum, jacturamque
 facit sanitatis, qua destructa ad munera rite obeun-
 da & quæcunque alia officia præstanda ineptus e-
 vadit. Ut taceamus, quanta opum diminutio,
 quanta famæ existimationisque jactura, quanta con-
 scientiæ labes & vulnera horrenda, subsequantur a-
 ctiones, quæ contra Voluntatem Divinam suscipiun-
 tur. Magni itaque interest, investigare voluntatem
 Numinis, quò agere possimus, quæ vult, omittere
 autem, quæ ei displicent; quo ipso vere felices red-
 dimur. Vere inquam felices, quia non tantum a-
 ctiones singulæ, quæ ad normam Legis s. Volunta-
 ti Divinæ componuntur, novam aliquam semper
 adferunt felicitatem, sed omnia etiam mala & bo-
 na, quæ fortunæ vulgo, sed an recte satis, non
 dixerim, adscribi solent, ita a Voluntate Divina o-
 mnium

§. X.

Multa quidem adhuc, quæ ipsam præcipue præxim
& adplicationem principiorum hæctenus evolu-
torum concernunt, restarent excutienda circa nobi-
lissimam hæc materia, sed quoniam per plurimæ
rationes brevitatem nobis svadent, paucis hæc alla-
tis telam exorsam finire cogimur. Quæ igitur protu-
limus B. L. benigniori subicias censura, & quæ
desiderantur, Tuo suppleas Favore. DEO in-
terim, cujus Voluntatem præ veneramus,
sit in æternum

GLORIA.

Eruditissimo atque Præstantissimo
Domino AUCTORI,

Amico Astumatissimo.

Maxima commoda ex scientiarum & artium liberalium cultura in vitam humanam redundare, qui rem rite perpenderit, inscias iturum credidero neminem. Sine his enim, nulla vera felicitas dari, nedum conservari potest. Miramur igitur merito Summam Numinis Sapientiam, qui singulis mortalibus peculiarem indidit inclinationem, qua unus ad hoc, alter vero ad aliud studii genus, natura magis aptus invenitur. Quod certe non alio factum est fine, quam ut quilibet pro suo modulo, salutem civitatis totis promoveat viribus; ut nexus inter communem & privatam felicitatem firmior evadat. Hinc eorum conamina justis laudibus minime sunt defraudanda, qui scientiarum deliciis capti, & vero amore publici commodi permoti, cognitionem Philosophicam maximo sectantur ardore. Horum in numerum Te, Eruditissime Domine, merito referendum esse, specimen hoc Academicum, quod publici juris nunc facis, satis superque comprobat, quo luculenter ostendis, Te in studiis fecisse progressus non mediocres, sed eximios. Ut laudes, quas sic promeruisti, exponam, & Tua vetat ingenua modestia, & tenuis prohibet ingenii mei vena. Gratulor tantum egregias mentis Tuæ dotes, sedula & multiplici lectione excultas. Gratulor Tibi insignes progressus in Philosophia, & lauream, qua Apollo tandem caput Tuum est redimiturus. Gratulor demum omnibus, Tecum & sanguinis & familiaritatis vinculo conjunctis, illis cognatum, his vero amicum exoptatissimum, suavissimum. Ex intimo pectore denique voveo, velit DEUS T. O. M. honestissimis Tuis conatibus suam benedictionem largiri, quo fructibus laborum tuorum quam diutissime sic frui Tibi liceat; sic vovet

Tuus ex asse
ROB. COLLIN.